

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحثمان در مسئله ی : « مَنْ باع شیئاً فضولياً ثم ملکه بود ، مثالی عرض کردیم و گفتیم فرض کنید در روز جمعه زید فضولياً کتاب عمرو را به بکر فروخت (قد بیع لنفسه و قد بیع لغير نفسه) و سپس در روز شنبه و قبل از اجازه ی عمرو که مالک اصلی است زید رفت و کتاب را از او برای خودش خرید و حالا می خواهد عقد فضولی روز جمعه را اجازه بدهد که ما می خواهیم ببینیم آیا چنین معامله ای مثل فضولی های متعارف صحیح است یا نه و آیا اجازه ی زید جای همان اجازه ی عمرو را می گیرد و موجب صحت معامله ی مذکور می شود یا نه؟

شیخ اسدالله تستری قائل به بطلان شد و هفت دلیل اقامه کرد که دلیل هفتم روایات بود که عمده دلیل بر بطلان نیز همین روایات هستند .

شیخ انصاری اخبار را دو دسته کردند ؛ اول اخبار ناهیه ی عامه که بر مضمون عامی دلالت دارند و در آنها تعابیری مثل : « لا تبع ما لیس عندک » و « لا بیع إلا فی ما تملک » بکار رفته بود که این اخبار بنابراینکه نهی دال بر فساد و یا ارشاد بر فساد باشد دلالت دارند بر اینکه بیع صحیح نیست مگر اینکه مالک باشی لذا بیع روز جمعه باطل است و بیع روز شنبه نیز چونکه مترتب بر بیع روز جمعه است باطل می باشد .

دسته دوم اخبار خاصه بودند که شیخ انصاری به پنج خبر تمسک کردند که دلالت داشتند بر اینکه انسان نمی تواند چیزی (عین شخصی) را که مالکش نیست بفروشد و علتش همان طور که علامه در تذکره فرمودند این است که اولاً اگر چیزی که انسان مالکش نیست بفروشد مستلزم غرر است چراکه ممکن است مالک اصلی قبول نکند و ثانیاً شما قدرت بر تسلیم ندارید و يعتبر فی البیع که بایع قدرت بر تسلیم داشته باشد ، خلاصه اینکه شیخ اعظم انصاری ابتدا در مقام توجیه اخبار (خاصه و عامه) بر آمدند اما بعداً فرمودند اقوی عمل به این روایات است و از آنها استفاده می شود که اگر انسان چیزی (عین شخصی) را که مالکش نیست بفروشد بیعش باطل می باشد فلذا مَنْ باع شیئاً ثم ملکه نیز باطل است زیرا باع شیئاً فضولياً لنفسه ثم ملکه و کان البایع غیر مالک ، و فرق اینجا با بیع فضولی متعارف نیز در همین است که در اینجا باع لنفسه اما در بیع فضولی باع للماک ، این مبنای شیخ اعظم انصاری بود که به عرضتان رسید .

امام رضوان الله علیه در کتاب البیع در مورد اخبار عامه که در آنها تعابیری مثل : « لا تبع ما لیس عندک » و « لا بیع إلا فی ما تملک » بکار رفته بود فرمودند که این اخبار اولاً ناظر به قول عامه هستند که می گویند سلف صحیح است زیرا أجل دارد اما بیع کلی فی الذمه حالاً صحیح نیست و ائمه علیهم السلام نیز به آنها نقض کردند که اینجا (کلی فی الذمه حالاً) با سلف فرقی ندارد بلکه به طریق اولی

شاء أخذ وإن شاء ترک ؟ » و سپس در جواب فرموده : « لا بأس به » نیز در واقع برای دفع شبهه ربا می باشد فلذا بطلان از جهت بوجود آمدن شبهه ربا می باشد نه از جهت عدم مالکیت بایع که شیخ انصاری فرمودند و در تمام پنج خبر خاصه ای که ذکر شده مطلب همین است ، بنابراین استدلال به این اخبار برای بطلان : « من باع شیئاً ثم ملکه » صحیح نمی باشد .

بقیه ی بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

محمد و آله الطاهرین

باید صحیح باشد ، فلذا این روایات مختلق و مجعول و ضعیف هستند زیرا با مبنای امامیه سازگار نیستند ، سپس ایشان برای اثبات مدعای خودشان به روایاتی از کتاب التجارة باب ۷ و ۸ از ابواب احکام العقود جلد ۱۲ وسائل ۲۰ جلدی استناد کردند که در آنها گفته شده کسی که مالک چیزی نیست در ذمه اش باشد و بفروشد اشکالی ندارد .

خوب و اما دسته ی دوم اخبار خاصه بودند که به برخی از آنها اشاره می کنیم تا نظر امام رضوان الله علیه در مورد آنها روشن شود ، اولین روایت خبر خالد بن حجاج است (خبر ۴ از باب ۸ از ابواب احکام العقود جلد ۱۲ وسائل ۲۰ جلدی) که در آن گفته شده : « قال : قلت لأبی عبد الله علیه السلام : الرجل یجیئنی ویقول : اشتر هذا الثوب وأریحک کذا وکذا ، قال : ألیس إن شاء أخذ وإن شاء ترک ؟ قلت : بلی ، قال : لا بأس به ، إنما یحلل الکلام و یحرم الکلام » .

از استفصال امام علیه السلام و سپس جواب ایشان یستفاد که اگر صرف مقاوله و گفتگو بوده اشکالی ندارد اما اگر ایجاب و قبول خوانده شده باطل است ، حالا شیخ انصاری می گوید از این جهت باطل است که مالک نبوده ولی امام رضوان الله علیه می فرماید در صورتی که ماقبل گفتگو و مقاوله بوده اشکالی ندارد اما اگر اینطور نبوده شما باید از صاحب مال بخرید و به مشتری بفروشید که این چند جور تصور می شود که در برخی صور مستلزم ربا می باشد و استفصال امام علیه السلام که فرموده : « ألیس إن